

Gemeente Renkum

Aan de raads- en commissieleden

Datum 27 augustus 2019
Onderwerp Voormalig postkantoor aan het Plein 1946 te Oosterbeek

Beste raads- en commissieleden,

De eigenaar van het voormalige postkantoor op Plein 1946 in Oosterbeek heeft plannen om het gebouw te slopen en in plaats daarvan een nieuw gebouw te realiseren. Het college hecht veel waarde aan de inspraak bij ruimtelijke plannen en daarom hebben we de eigenaar ook gevraagd eerst met belanghebbenden en belangstellenden te communiceren over zijn plannen. Dat heeft geleid tot een drietal inspraakavonden waarvan er één samen met het Dorpsplatform is georganiseerd. Een veel gehoorde vraag tijdens de inspraakavonden was of het voormalige postkantoor geen monumentale status zou moeten hebben. In 2010 oordeelde de Commissie Ruimtelijke Kwaliteit nog dat het gebouw niet de status van monument waard was. Vanwege de vele vragen in de huidige procedure heeft het college de Commissie Ruimtelijke Kwaliteit gevraagd om bijna tien jaar later nogmaals naar de monumentwaardigheid van het pand te kijken.

Op 15 juli 2019 heeft een gezamenlijke schouw plaatsgevonden met de huidige eigenaar, Commissie Ruimtelijke Kwaliteit en de gemeente. De Commissie Ruimtelijke Kwaliteit adviseert nu het voormalige postkantoor aan het Plein 1946, wel aan te wijzen als beschermd gemeentelijk monument.

Bij een beoordeling aan de hand van het vastgestelde puntenstelsel komt de Commissie uit op een waardering van 17 punten. Dit is hoger dan het benodigde puntenaantal van 16.

De Commissie is van mening dat het voormalige postkantoor een voor de gemeente Renkum zeldzaam voorbeeld is van een postkantoor uit de wederopbouwperiode. Het is een unicum voor de gemeente Renkum en het is nog een van de weinige nog resterende voormalige postkantoren uit de wederopbouwjaren in Gelderland.

Het college ziet geen redenen om af te wijken van deze objectieve beoordeling. Daarom heeft het college in haar vergadering van 27 augustus besloten het voormalig postkantoor de gemeentelijke monumentale status te geven. Dit heeft uiteraard gevolgen voor de verdere planontwikkeling.

Uw brief van

Uw kenmerk

Behandeld door

Verzenddatum van deze brief

Ons kenmerk

J.G. (Jan) Rutjes

(026) 33 48 409

Bijlage

102925

j.rutjes@renkum.nl

1

Wij zullen hierover in overleg treden met de eigenaar van het pand.

Met vriendelijke groet,

BURGEMEESTER EN WETHOUDERS VAN RENKUM

de secretaris,

de burgemeester,

R.S.M. (Rudie) Heintjes

A.M.J. (Agnes) Schaap

bijlage: Waardestellend onderzoek

Onderwerp

voormalig postkantoor aan het Plein 1946 te Oosterbeek

Datum

27 augustus 2019

Ons kenmerk

102925

Pagina

2 van 8

WAARDESTELLING Postkantoor Oosterbeek

gemeente : Renkum
 postcode + plaats : 6862 DV, Oosterbeek
 straat + huisnr. : Plein 1946 2
 naam object : geen

oorspr. functie : Postkantoor
 huidige functie : leegstaand
 bouwjaar : 1956-1958
 architect : W. Gerretsen en C.J. Cramer
 beeldhouwer : Ubbo Scheffer
 bouwstijl/type : shake-hands architectuur

naam beschrijver : drs. A. Scholtz
 datum foto's : 15 juli 2019
 datum beschrijving : 8 augustus 2019
 bronnen : 'P.T.T.-gebouw te Oosterbeek', *Bouwkundig Weekblad* 78 (1960), p. 566-569 Artikelen De Gelderlander 2009 en 2019 Postkantoren; categoriaal onderzoek wederopbouw 1940-1965, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, 2005

<http://www.ubboscheffer.nl/>

Afbeelding: *Bouwkundig Weekblad*

Onderwerp

voormalig postkantoor aan het Plein 1946 te Oosterbeek

Datum

27 augustus 2019

Ons kenmerk

102925

Pagina

3 van 8

Inleiding

Op verzoek van de gemeente Renkum is het Postkantoor op het Plein 1946 te Oosterbeek beoordeeld aan de hand van het in de gemeente Renkum sinds 2003 geldende puntenstelsel monumentenselectie. Het betreft een heroverweging van de beoordeling uit 2010. Toen werd de impact op de monumentale waarden beoordeeld van het destijds voorliggende (ver)bouwplan. Deze beoordeling werd niet uitgevoerd door een architectuurhistoricus met ervaring op het gebied van waardenstellingen.

Typering

Voormalig Postkantoor in shake-hands architectuur op het Plein 1946, daterend uit 1955-1956, met aanbouw aan de zuidzijde na 2010.

Historie en ligging

Onder Rijksbouwmeester Friedhoff (1946-1957) hadden architecten een relatief grote vrijheid voor wat betreft de architectonische vormgeving van de rijksgebouwen. Dit leverde een grote diversiteit in de stijl - en architectuurkeuze van het ontwerp van de postkantoren. Het postkantoor in Oosterbeek is een goed voorbeeld van het voor de jaren vijftig kenmerkende shake-hands architectuur. Mede onder invloed van het veranderende bouwbedrijf en opdrachtgeverschap wordt de architectuur gaandeweg de jaren vijftig steeds zakelijker. In veel gebouwen worden traditionalistische kenmerken, in minder zuivere vorm, gecombineerd met moderne constructies en materialen tot een nieuw architectonisch geheel, dat ook wel shake-hands architectuur wordt genoemd. De twee voor de oorlog recht tegenover elkaar staande opvattingen, namelijk die van de 'modernisten' (functionalisten) en die van de 'traditionalisten' (Delftse School) komen nader tot elkaar. In de gebouwen combineren in het zicht gelaten betonconstructies met baksteen, met soms sterk op het 'esthetische' gerichte gevelonderdelen of ornamentiek, zoals vensteromlijstingen of een golvende afsluiting van de gevel.

In 1954 kregen de bekende architecten, W. Gerretsen en C.J. Kramer, van de PTT de opdracht tot het bouwen van een nieuw PTT gebouw in Oosterbeek. Dit gebouw moest het in 1945 door oorlogshandelingen vernielde gebouw vervangen. Het duo, dat een architectenbureau had in Arnhem, had op dat moment al een groot postkantoor in Zutphen gerealiseerd (1953-1954).

De beoogde locatie, een terrein tussen de Weverstraat en de Van Toulon van der Koogweg, was op het moment van opdrachtverlening nog bezet met noodwoningen. De aanbesteding vond daarom pas in 1956 plaats. Het PTT gebouw is op 9 augustus 1958 in gebruik genomen.

Gezien vanaf de hoofdweg, de Utrechtsestraat, ligt het terrein in de diepte. Het grenst aan de Weverstraat (westzijde), de Van Toulon van der Koogweg (oostzijde) en de Poststraat (zuidzijde) . De omliggende bebouwing dateert merendeels uit de Wederopbouwperiode.

Na 2010 is het postkantoor uitgebreid en verbouwd tot winkelruimten met kantoorruimten in de voormalige directeurswoning.

Onderwerp

voormalig postkantoor aan het Plein 1946 te Oosterbeek

Datum

27 augustus 2019

Ons kenmerk

102925

Pagina

4 van 8

Beschrijving

Oorspronkelijk

Het gebouw heeft een min of meer L-vormige plattegrond met de hoofdentree in de oksel van de L. Het lange, noordelijke deel bestaat voornamelijk uit de wachtkamer met loketten en daarachter het kantoor. Boven deze ruimtes een asymmetrische kap met lichtstrook. Het zuidelijke deel bestaat voornamelijk uit het distributiecentrum. Op de hoek van de L bevindt zich de directeurswoning op de eerste en tweede verdieping, met markante schoorsteen en dakterras, met uitzicht op het koperen dak van het distributiecentrum.

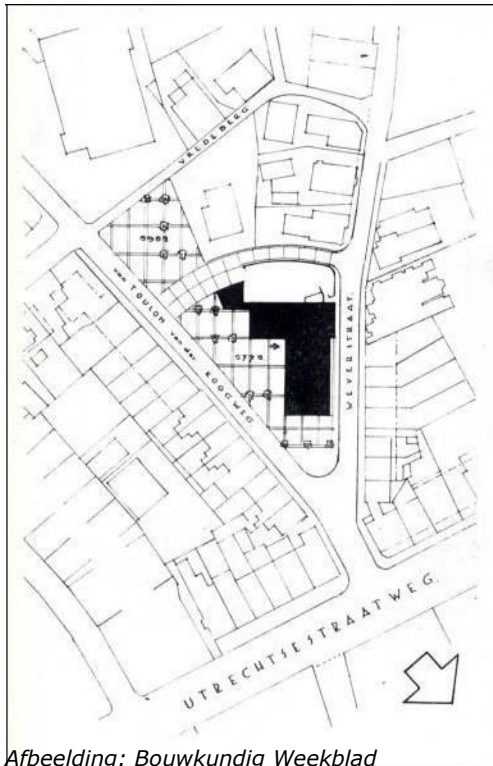
De opgaande gevels zijn bekleed met platen van Ettringer tufsteen, formaat circa 60x90 cm. De daken zijn gedekt met koper. Bij de hoofdingang een beeldhouwwerk van kunstenaar Ubbo Scheffer (1924-1998) uit Heesum, voorstellende een vlucht aan- en uitvliegende duiven.

De inrichting van het voorplein (oostzijde) was van oorsprong bestraat in een patroon van rechthoeken: stroken van donkere klinkers met vullingen van koperslakkeien. Op het voorplein stond een vlaggenmast.

Verbouwing na 2010

Tijdens de verbouwing van na 2010 is het gebouw onderkelderd en zijn diverse gevelopeningen toegevoegd of vergroot. De interieurindeling is nagenoeg verdwenen, behalve enkele onderdelen in de directeurswoning.

Het zuidelijk deel is aan de zuid- en oostzijde uitgebreid, waardoor de oorspronkelijke parkeerplaats deels is bebouwd.

Afbeelding: Bouwkundig Weekblad

Onderwerp

voormalig postkantoor aan het Plein 1946 te Oosterbeek

Datum

27 augustus 2019

Ons kenmerk

102925

Pagina

5 van 8

Waardestelling

Onder de landelijke beoordelingscriteria (onderstreept) staan de bijbehorende Renkumse beoordelingscriteria (*cursief*) genoemd.

Algemeen historische waarden:

1a Ontstaansgeschiedenis

1b Lokaal belang

Het Postkantoor is van belang voor het zichtbaar houden van de geschiedenis van het postwezen in de gemeente Renkum en voor het zichtbaar houden van de wederopbouwperiode in de gemeente Renkum in het algemeen en het dorp Oosterbeek in het bijzonder. In deze regio, die veel oorlogsschade kent, zijn de wederopbouwjaren een belangrijke periode in de (bouw)geschiedenis: een periode van optimisme en vernieuwing na een zware tijd die van grote betekenis is geweest voor het huidige aanzien en de identiteit van de dorpen in de gemeente Renkum.

Met name het innovatieve karakter, typologie, de bouwmassa met de hoogteverschillen, de markante schoorsteen en het opvallende materiaalgebruik zijn van belang voor het zichtbaar houden van de geschiedenis van deze plek en zijn van algemeen historische waarde.

Architectuurhistorische waarden:

2a Bouwstijl

2b Authenticiteit

Het Postkantoor vormt een goed voorbeeld van de shake-hands architectuur uit de Wederopbouwperiode. In deze bouwstijl werden traditionele vormen en bouwmaterialen gecombineerd met moderne vormen en bouwmaterialen en met constructies in staal en beton. De term verwijst naar een toenadering tussen de twee tegengestelde stromingen van functionalisme en traditionalisme. Het gebruik van het traditionele tufsteen als gevelbekleding is in de Wederopbouwperiode uitzonderlijk, en vormt een spannende tegenhanger met het lichte en speelse vormenspel van het gebouw.

Ondanks de latere ingrepen aan het gebouw, waarbij diverse gevelopeningen zijn toegevoegd of vergroot, is het vormenspel en materiaalgebruik nog zeer goed herkenbaar, met name vanaf de Utrechtsestraat. Vanaf de zuidzijde is de impact van de ingrepen relatief het grootst.

Stedenbouwkundige waarden:

3a Ensemblewaarde

De architecten zijn slim omgegaan met het hoogteverschil op het bouwvlak. De noordgevel toont zich duidelijk richting de Utrechtsestraat. Daarachter rijst de directeurswoning met markante schoorsteen op, als tegenhanger van de terreindaling.

Het gebouw is door de ligging aan alle zijden zichtbaar vanaf de openbare weg. Hier zijn de architecten goed mee omgegaan door de gevels aan alle zijden een eigen herkenbaarheid mee te geven en tegelijk de samenhang te behouden.

Het Postkantoor vormt een waardevol en samenhangend ensemble met de omliggende bebouwing aan de Weverstraat en de Van Toulon van der Koogweg, en met de iets verder gelegen Vredebergkerk uit 1955. De vormgeving van de schoorsteen kan zelfs gezien worden als referentie aan de vorm van de kerktoren.

Onderwerp

voormalig postkantoor aan het Plein 1946 te Oosterbeek

Datum

27 augustus 2019

Ons kenmerk

102925

Pagina

6 van 8

Gaafheid/herkenbaarheid:*4 Herstelbaarheid*

Ondanks de ingrepen aan het gebouw, is de hoofdmassa en het materiaalgebruik nog zeer goed herkenbaar. De toegevoegde of vergrote gevelopeningen zijn op zorgvuldige en terughoudende wijze vormgegeven, en voegen een passende nieuwe laag toe aan de bouwgeschiedenis. Alleen de uitbouw aan de zuidzijde heeft een relatief grote impact op de beleving van het gebouw vanaf straatniveau. Deze uitbouw is eventueel goed aan te passen naar een bescheidener vormgeving, waardoor deze ingreep herstelbaar is.

Het postkantoor is belangrijk en noodzakelijk voor een goede afleesbaarheid van het gebied als plein van de wederopbouw, waar de naamgeving Plein 1946 ook al naar verwijst.

Zeldzaamheid:*3b Uniciteit*

Er zijn in Nederland in de wederopbouwperiode meerdere postkantoren gebouwd. Het postkantoor is een voor de gemeente Renkum zeldzaam voorbeeld van een postkantoor uit de wederopbouwjaren dat bovendien gerealiseerd is naar ontwerp van het landelijk bekende architectenbureau W. Gerretsen en C.J. Cramer. Het gebouw is bovendien voorzien van een waardevol kunstwerk genaamd 'De Duiven' van kunstenaar Ubbo Scheffer. De zeldzaamheid en uniciteit van dit postkantoor is verder gelegen in het vrije, speelse vormenspel, het unieke materiaalgebruik en de sterke aansluiting op de directe omgeving. Een dergelijk postkantoor is voor de gemeente Renkum een unicum. Daarnaast is het een van de weinige nog resterende postkantoren uit de wederopbouwjaren in Gelderland.

Eindscore

1a	1b	2a	2b	3a	3b	4	5
Ontstaans- geschiedenis	Lokaal belang	Bouwstijl	Authenticiteit	Ensemble- Waarde	Uniciteit	Herstel- baarheid	Eindscore
3	2(x2)=4	3(x2)=6	2(x-1)=-2	3(x2)=6	3(x2)=6	2(x-3)=-6	17

De eindscore komt hiermee boven de door de gemeente bepaalde norm van 16 punten.

Conclusie

Geadviseerd wordt het voormalige postkantoor op de gemeentelijke monumentenlijst te plaatsen.

Onderwerp
voormalig postkantoor aan het Plein 1946 te Oosterbeek

Datum
27 augustus 2019

Ons kenmerk
102925

Pagina
8 van 8